הלכה · משנה תורה · מפרשים · אור שמח · ספר זמנים

אור שמח על משנה תורה, הלכות שקלים

רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אור שמח על משנה תורה, הלכות שקלים

רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אור-שמח-על-משנה-תורה-הלכות-שקלים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611161024v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה א 4
הלכה ט 4
פרק ג 8
הלכה ד 8
הלכה ט 12
הלכה י 13
פרק ד 18
הלכה ב 18
הלכה ה 18
הלכה י 18

פרק ב

הלכה א

והשנייה מניחין בה שקלי שנה שעברה כו'.

בירושלמי תני עתיקין במקדש ואין עתיקין במדינה יעו"ש סברת רבינו דזה אתא כמ"ד אין תורמין על העתיד לגבות וא"כ לא יצא ידי שקלו המצוה מי שלא הביא ומוטל עליו האחריות להביא לכן לא היה שופר במדינה. אבל למ"ד תורמין על העתיד לגבות כמוש"כ לקמן הל' ט' א"כ שקליהם שהפרישו ברשות הקדש הוו ושל הקדש הם וכמו שכתב לקמן פ"ג הל' י' לכן מוטל על הגזברים להביאן למקדש והוי עתיקין במדינה וברור.

הלכה ט

כשהוא תורם מתכוין לתרום על הגבוי שיש בלשכה ועל הגבוי שעדיין לא הגיע ללשכה ועל העתיד לגבות.

עיין כסף משנה שהביא גירסא אחרת ונחלקו בזה רבוותא קדמאי רש"י פירש ועל העתיד לגבות אפילו לא נגבה לבסוף והתוספות פירשו דעל העתיד לגבות שיבוא לידי גבוי לבסוף עיין בפרק שד"ג דף ק"א ולכאורה פלא לשיטת תוספות דמרימין על העתיד לגבות לבסוף דאותן שיבואו שקליהם לבסוף ע"ז מרימין אותה ועל אותן שלא יבוא לידי גביה ע"ז אין מרימין את התרומה א"כ הוא דין ברירה לומר שמי שישלח שקלו לבסוף ע"ז מרים תרומתו שב"כ וב"כ מרים תרומתו לקרבנות צבור אלא שלמי יהי' חלק בהן מי שישלח שקלו לבסוף אפילו בשנה הבאה א"כ הוא כמניח עירובו ואומר הר"ז לכל בני עירי ולכל מי שירצה כו' דתליא בברירה. ואם נימא דמשום כך לא שייך הכא ברירה דהא מצי להרים על כל ישראל על מנת אם ישלחו שקליהם ללשכה וא"כ כל מי שישלח אח"כ על זה הא כבר נתרם דהא קיים תנאו דהוא תנאי דבידו לקיימו והוא כאומר כתוב גט לאשתי אם תצא בפתח תחלה דודאי מהני ולא שייך לדין ברירה א"כ אמאי תלי בריש כיצד משתתפין בברירה הא מניח את החבית שכל ההולכים לדבר מצוה יערבו בה על מנת אם ירצו לסמוך עליו וכל מי שירצה הר"ז יצא בו ומי שלא רצה הא לא נתקיים התנאי ולא יצא ואולי התם מיירי שאין בחבית כדי שתי סעודות לכל אחד מבני העיר, ואומר כל מי שירצה מבני העיר משתחשך יצא עליו חוץ לתחום וא"כ לא נוכל לומר דלכל בני העיר מניח עליהן החבית לעירוב על מנת אם ירצו דהא לכולן ליכא שתי סעודות לכל אחד וע"כ דלמי שירצה או האי או האי שפיר תלי לה בברירה. וכן

בפרק מרובה בסוגיא דצנועין גבי שהיו מחללין כל המתלקט נימא ג"כ דמחללין כל הכרם באופן שיהא נלקט היום וזהו תנאי שיהא כל אחד נתחלל ע"מ שיהא נלקט וגם זה לק"מ דלא הניחו כדי חלול כל הכרם וא"כ תלוי בברירה. ומהך דכל שילקטו יהא הפקר לא קשה דתמן אין לומר דהוי תנאי שמפקירו אם יהא נלקט לעניים דאם הוה ידע דהעניים ילקטו כל השדה לא הוה מפקיר לכל השדה דאין אדם רוצה להפקיר כל כרמו ורק שיהא הפקר מה שיהיה נלקט ותלוי זה בברירה. ובלא זה יש לדון גבי הפקר דכתבו הקדמונים דלא מהני ע"י שליח ותו הוי ככל דבר שאי אפשר לקיים ע"י שליח ותו לא מועיל בו תנאי ויש להאריך בזה ואכ"מ. אבל צ"ע מהא דבפרק בכל מערבין תלי הך דמניח עירובו לכל שבתות השנה רציתי אלך לא רציתי לא אלך דזה שייך לדין ברירה, והא לכאורה דמי ממש לאומר כתוב גט לאשתי ע"מ אם ארצה וכ"ז ענין עמוק [וקרוב לסברה זו כתב הר"ן גבי מע"ש ובנה עליו דיק הקצות סימן ס"א עיי"ש] ויש לומר דבעירוב הלא קונה הוא מקום בוודאי או תחום ביתו או תחום עירובו וקונה הוא אחד מן המקומות ויתברר לכשירצה אחר חשיכה ולהכי שפיר תלוי בברירה, משא"כ בכותב גט לרחל אם ירצה ודו"ק. ועיין דברי מוהרי"ט ח"א סימן מ"ז ובחדושי לגיטין וכתובות סוגיא דמומין. והנה בתוספתא פרק ב' דשקלים פליגי תורמין על הגבוי ועל העתיד לגבות ר' יוסי אומר תורמין וכו' אבל לא על העתיד לגבות ואם תרצה תאמר כפירוש התוספות ואזדו לטעמייהו ר"מ סבר דיש ברירה ורבי יוסי סבר אין ברירה כמו"ש פרק בכל מערבין דף ל"ה וזה רחוק.

אולם ענין תרומת הלשכה צריך ביאור אם הוא תרומה כדין כל תרומה או הוא נידון אחר והנלע"ד דהוי כמו דאמרו פרק איזהו נשך ע"ד הני בי תלתא דיהבי זוזי למר למזבן להו מידי וזבן לחד מינייהו זבן לכולהו ולא אמרן אלא דלא צר וחתים כו' א"כ הכא נמי כל המעות המונחין בלשכה אם לוקח מהם מעות של אחד וקונה בהם קרבנות צבור הרי קנוי הבהמה או הקטורת וכי"ב לכל אלו שמעותיהם מונחים בלשכה ונמצא דיש לכולם חלק בקרבנות שנלקחו בהמעות וזה נכון. אולם איך יתרום על העתיד לגבות שעדיין אינו מונח בהלשכה ואיך יש חלק בזה לאותו איש שלא נגבה שקלו עדיין ואיך מצי התורם לזכות בקרבנות צבור שלוקחין עבור הנך שלא נגבה עדיין שקליהן ונראה דבהא פליגי ר' יוסי ור' מאיר אם הגזבר כבעלים הוא או כשליח. דאם אינו כבעלים איך מצי מזכה על הנך שלא נגבה עדיין שקליהן ומאן אפקר גזא דילהו לכל אחיהן ששקליהן עדיין לא נשקלו וזה אפשר כוונת הירושלמי במעשרות פרק חמישי הלכה ג' דאמר תיפתר שהגזבר כבעלים ודלא כר' יוסי דאמר גזבר כאחר [וכן בתרומות פ"ק הלכה א' גבי תורם

של הקדש אם גזבר הוי כבעלים] וזהו ר' יוסי דאמר דאינו תורם על העתיד לגבות וכיון שהגזבר כאחר א"כ לא מועיל מירוח הגזבר ברשות הקדש לפוטרו ממעשר כמו דאם אחד מירח כריו של חבירו אינו מועיל לחייבו במעשר כן לא מועיל מירוח הקדש שעל ידי הגזבר לפוטרו ממעשר לעולם וכן לא מועיל מה שתורם את ההקדש בעודה הקדש יעו"ש בתרומות, והמפרשים לא הראו איפה הוא ר' יוסי הנ"ל ודו"ק ועיין ירושלמי פ"ג הלכה ג' אילו היו שני כריים ותרם מאחד כו' שמא לא פטר את חבירו משמע דהוי כדין טבל ועיין פ"ב הלכה א' אתייא כמ"ד תורמין כו' ברם כמ"ד אין תורמין על העתיד לגבות לא בדא ועיין פ"מ ודו"ק.

עוד נ"ל לפרש באופן אחר דברי הירושלמי דמעשרות הנ"ל דהנה בפרק ד' דשקלים איתא שומרי ספיחין בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ר' יוסי אומר אף הרוצה מתנדב שומר חנם כו' ובגמרא ב"מ הגירסא הרוצה מתנדב הוא ושו"ח ומסיק בתלמודין שם וקרוב לזה בירושלמי דפליגי אם חיישי שמא לא ימסרנו יפה יפה או לא חיישי ונתבונן כיון דר' יוסי סבר דלא חיישי לשמא לא ימסרנו יפה ובלשון ירושלמי סבר שהוא משתנה קרבן יחיד לקרבן ציבור, לכן לזה איכא דמוגרי בחנם וכן נראה דלא מקבלי אחריות זרעים עלייהו מדאמר והוא שומר חנם ולא אמר הרוצה מתנדב לשמור בחנם, מוכח דלא מקבל אחריות ואמאי לא ליהוב ליה אגרא מתרומת לשכה ויתחייב באחריות הזרעים כדין שומר שכר וקא מסר נפשיה למינטר טובא ואמאי לא חייש לפסידה דהקדש שמא יגנבו ויאבדו וצ"ל דאיהו סבר דגם כי יטול שכר לא יתחייב באחריות משום דהוי קרקע והקדש דאתמעוט מדין שמירה ואינו חייב בתשלומי גניבה ואבידה. אמנם הרי הגמרא בפרק הזהב פריך על תוספתא דשוכר את הפועל לשמור כו' לשמור את הזרעים כו' ומשני בשם ר' יוחנן בשקנו מידו וא"כ משכחת בשקנו מידן להתחייב בתשלומי גניבה ואבידה כמו שו"ש להתחייב בזה. אכן נתבונן בהקדש איך יקנו מידו מי יקנה הלא אחר יתן את הסודר להשומר שיתחייב בקבלת הסודר מידו בדין שמירה בתשלומי גניבה ואבידה ואיך מהני מה שאחר נותן הסודר בעדו ואף דבכ"מ מהני סודר העדים שנותנין עבור הקונה כמו שהעיד ריב"ן בתוספ' קדושין דף כ"ו ד"ה ה"ג הוא מטעם זכיה שמזכין להקונה באותו סודר ואם יזכו להקונה כאן הוא ההקדש הלא תו הוי של הקדש ואיכא בי' דין מעילה לכן אי אפשר לקנות בסודר ונמצא דלא יתחייב בתשלומי גניבה ואבידה אף אם ישמור בשכר לכן שפיר הרוצה להתנדב בשמירה בחנם מקבלין אותו אף כי אינו רוצה להתחייב בתשלומי גניבה ואבידה וזה ברור אולם כ"ז אם נאמר גזבר כאחר אבל אם נאמר גזבר לאו כאחר אלא ידו כיד הקדש נמצא דכי יהיב

סודר לקנות עבור הקדש חיוב תשלומי שומר שכר מהני וכמו דאמרו בפ"ק דקדושין בקנין אגב קרקע שדה לאחד ומטלטלין לאחר מהו כו' ת"ש עשור שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף כדי שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו. אלמא אע"ג דהמקום היה מושכר לרע"ק קנו העניים אגביה את המעשר. ומשני שאני רע"ק דיד עניים הוה נמצא דהוי כאילו קנו העניים המקום אם כן כאן הגזבר שידו כיד הקדש הסודר שנותן לקנות עבור זה חיוב התשלומין הוי כאילו נתן ההקדש סודר של הקדש וקנוי שפיר חיוב התשלומין וא"כ ע"כ סבר ר' יוסי גזבר כאחר דמי וא"כ מירוחו אינו כלום וא"כ דאתיא דלא כר' יוסי דאמר גזבר כאחר ודו"ק.

והנה באמת כתבו הפוסקים דהא דמועיל כי יהיב אחר סודר עבור הקונה הוא מדין עבד כנעני וכמו בהילך מנה והתקדשי לפלוני דלא בעינן דיהיב הקונה הכסף כן הוא בחליפין אבל באמת שיטת הירושלמי מוכח דלא סבר כולהו הילכתא דרבא דבשיטתו בעי שיבוא כסף מידו של קונה למקנה כן פליג אהא דאמר רבא תן מנה לפלוני ואקדש אני לך מקודשת מדין ערב דצריך שיתן הקונה ויקבל המקנה. ולזה בפ"ב דקדושין הלכה א' התקדשי לי בסלע זו כו' תנהו לעני מקודשת דהוא מתורת זכיה והבעל נעשה שלוחו של אשה לזכות לעני או העני בקבלתו זכה לאשה משל בעלה וחוזר וזוכה לעצמו אבל דא בעי שתהא הנתינה ליד האשה עצמה כן סבר שתהא הנתינה מיד המקדש אם לא מתורת זכיה ונמצא דהוי סודר של הקדש ואיכא בי' דין מעילה ואיך יתנו סודר עבור הקדש והא דמועיל כסף בעבד כנעני אף שאחר נותן עבורו ושם ליכא מדין זכיה דהא אין העבד יוצא בכסף ע"י עצמו שאין קנין לעבד בלא רבו וכי זכי המקבל כסף עבור העבד הלא תו הוי של רבו ואישתכח דלא שקיל מעבדו כלום ע"ז צ"ל לירושלמי דכסף בעבד כנעני שאני הואיל ויוצא בעל כרחו ולא דמיא לכל קנינים שאינן בעל כרחו של הקונה וכיון דבכל קנין בעי שיהא מדעת הקונה לא סגי אם אחר יהיב כספא שיהא מקנה לאיש פלוני אם לא מדין זכיה משא"כ כאן בעבד שבע"כ יוצא דקבלת רבו גרמה לי' לכן אף אם אחר יהיב כספא מהני. ולזה בירושלמי בפ"ק דקדושין הלכה ג' ר' ירמי' בעי קומי ר"ז הילך כסף זה שיצא עבדך לחירות א"ל יצא שתצא שדך להבקר א"ל לא יצאת כו' הרי דלא מדמה רק דין הפקר לדין עבד כנעני הואיל ובשניהן אין צריך אלא דעת הנותן ודו"ק. ובפרק ד' מהל' תרומות עוד דרך שלישי בהך דר' יוסי ואכ"מ.

פרק ג

הלכה ד

האחין שעדיין לא חלקו כו'.

עיין לחם משנה הלכות בכורות ביאור שיטת רבינו על נכון. ובחידושי שם כתבתי בזה. אולם דא הנני לבאר עוד. דבירושלמי פרק ששי דדמאי על משנה דשנים שקבלו כו' טול אתה חטים שבמקום פלוני כו' מייתי לפלוגתא דרשב"ג ורבי בישראל ונכרי שקנו בשותפות שדה כו' אר' אושעיא הדה דתימא שקנו ע"מ שלא לחלוק אבל אם קנו ע"מ לחלוק אף רבי מודה לרשב"ג שזה חלק מגיע לו משעה ראשונה [דבכה"ג לכו"ע אמרינן ברירה וחלקו של ישראל חייב ושל גוי פטור ממעשר] אר' יוסי מילהון דרבנן פליגן דא"ר אבוה בשם ר' יוחנן האחין השותפין מחלוקת רבי ורשב"ג האחין השותפין לא לחלוק הן וכפי הנראה דכיון אל הך משנה דשקלים ומשנה דבכורות. האחין השותפין שחייבין בקלבון כו' חייבין במעשר בהמה כו' חלקו וחזרו ונשתתפו כו' ופטורין ממעשר בהמה. וע"ז אמר ר' יוחנן דתלוי במחלוקת רשב"ג ורבי דלרשב"ג דסבר יש ברירה וחלקו של גוי פטור א"כ התם נמי יש ברירה וחלקו בירושת אביהם אמרינן דלכל חד הוי כאילו זה בא לו בירושה וכי חזרו ונשתתפו תורת ירושה עליהן וחייבין במעשר בהמה האחין השותפין לא לחלוק הן שכשנפלה הירושה מאביהם הרי המה לא נשתתפו יחד וכשנפלה הירושה ע"ד לחלוק נפל ובכה"ג כו"ע סברי יש ברירה ואם רבי אושעיא האיך מוקים לה איהו מוקי לה כשחלקו גדיים כנגד תיישים דבאופן זה לא עמדו לחלוק שהיו יכולים לחלוק הגדיים והתיישים אבל ר' יוחנן אמר בשקלים בירושלמי דאפילו גדיים כנגד גדיים כו' פטורים ממעשר בהמה ובכה"ג עמדו לחלוק ולכ"ע יש ברירה והוי כתפיסת הבית וכיון דר' יוחנן מוקי להך משנה דבכורות בגדיים כנגד גדיים חזינן דכה"ג נמי פליגי אע"ג דעומדין לחלוק או דהוי"א ר"ה לא תלי לה כלל בברירה דכיון שחלקו תו לא הדרא שם תפוסת הבית.

אבל לשיטת רבינו דמיירי בחלקו האחין אחר שילדו הבהמות ברשותן מאין פסיקא לי' דע"ד לחלוק ואולי דכך כיון דכוונתם לחלוק עם הולדות ולכו"ע יש ברירה. ושיטת רבינו הביאה רש"י ז"ל בביצה פרק משילין ל"ט: בשם ויש פותרין עיי"ש ועיין חדושי לבכורות בכ"ז ולפי מה שפירשנו א"כ רב ענן לא סבר כר' אלעזר דאפילו בחלקו ט' כנגד י' ג"כ אמרינן ברירה דע"מ כן היו עומדים לחלוק דע"כ יטול אחד עשרה ואחד ט' ודווקא בשני מינים שע"ד כן לא עמדו לחלוק ודלא כמשמע מרש"י ז"ל בבכורות ע"ש.

ויש להתבונן מדוע לא נזכר כלל בשום מקום חילוק דשני מינים רק גבי אחין שהן

שותפין גבי ע"ה שהניח בן חבר בחלוקה וכן גבי מעשר בהמה וטפי לא נזכר שבשני מינים אין ברירה ותו הא דאמר בסוף השולח אי לאו דאר"י קנין פירות כקה"ג כו' ידיו ורגליו כו' והא אף אם יש ברירה קשה תינח היכא שחלקו האחים שדות כנגד שדות וכרמים כנגד כרמים הא אם חלקו זה נטל שדות וזה נטל כרמים א"כ לא מייתי ביכורים וכבר עמדו בזה.

והנראה דלמאן דאמר יש ברירה ושדינן בתר מה שהוברר אחר החלוקה אין נפ"מ כלל בין חלקו במין אחד לחלקו בשני מינים דבכולהו שדינן אחר שעת החלוקה בלא הבדל כלל אלא דבשני מינים אם זה נטל יין וזה נטל שמן האם נכחיש שבשעת חלוקה הי' עומד שזה יטול גם ביין וזה יטול גם בשמן הלא החוש מעיד דלכך הי' עומד ולכן חזינן בעצם אחר שעה שהוברר ע"י החלוקה שהיין הוא של פלוני והשמן הוא של פלוני כמו שנטלו בחלוקתן אלא דחזינן כאילו היין שהוא של פלוני מכור ממני ומסור ליד חבירו וכן בשמן של פלוני לכן בחבר וע"ה דאסור למכור הדמאי אף אם קנהו מן הע"ה אסור למכור אח"כ לע"ה המוכרו לו שפיר חלקה המשנה דדמאי פרק ו' בין שני מינין למין אחד דבשני מינים הוי מה שנטל כאילו היו קנוים ממנו לע"ה וכן של ע"ה היו קנוים להחבר אלא שעכשיו מחליפין חלקם החטים בהשעורים ואין רשאי לחזור ולמוכרם לאחיו ע"ה וכן במעשר בהמה שזה נטל גדיים וזה תיישים אם כן בשעת חלוקתן היה עומד שזה יטול מחצה בגדיים וזה מחצה בתיישים ואף כי אמרינן ברירה וכל אחד נטל חלקו שירש מאביו אבל מ"מ ע"כ צריך לומר דהוי כמו שהיו הגדיים קנויים אח"כ לאחיו וחזר וקנאם מאתו וא"כ הוי לקוח ומפטרי מתורת לקוח וכמו דאמר פרק מעשר בהמה דף נ"ו כגון שלקחו ממנו יעו"ש הא איפסול בלקוח אבל בישראל וגוי שהיו שותפין בשדה וחלקו לא נזכר כלל נפ"מ בין שני מינים דאף אם זה נטל חיטים וזה שעורים מ"מ למאן דאמר יש ברירה ולעו"ג שלו הגיעו אע"ג דתאמר כיון דבשעת חלוקתן היה עומד חצי החיטים לישראל שכן דרך החלוקה ע"כ הוי כאילו היו קנויים ממנו להישראל וחזר וקנאן ממנו ג"כ הוי של עו"ג ומיפטרי אף אם מכרם לישראל וזה נכון.

וא"כ מיושב הך דהשולח דאף אם זה נטל שדות וזה כרמים אמרינן דלכל אחד הוריש אביו מה שנטל בשעת החלוקה, ואם תאמר הלא בשעת החלוקה היה עומד החצי בשדות גם לפלוני אחיו וחזינן כאילו היו קנויים ממנו לאחיו וחזר וקנאם ממנו אפי"ה חייב בבכורים דמי שירש שדה ומכרה וחזר וקנאה ממנו ודאי קה"ג שלו לא פקעה. וכלל גדול במילי דרבנן דבהו יש ברירה דבשני מינים אף בדרבנן אין ברירה כדומי' הך דדמאי דוקא באופן דפרישית [ומסולק גם דינו של המק"ח הלכות חמץ סימן תמ"ח ס"ק ג' גבי

ישראל וגוי שיש להם שותפות בחמץ וש"ד דלפ"ז בכה"ג יש ברירה ומותר] ודו"ק כי זה ענין נכון.

וראיה עצומה לסברתי מתוספתא פרק ו' דדמאי הניח מעשר שני אין רשאי שיאמר לו טול אתה חטים ואני אטול שעורים כו' אלא אומר לו טול אתה מעות חטים ואני אטול מעות שעורים כו' פירוש, דאסור למסור פירות מעשר לע"ה מפני שהוא בחזקת טומאה ויאכלם בטומאה כמו"ש רבינו פ"ג ממע"ש, ואם כן בשני מינים אין ברירה והוי כמוכר לו חלקו בחיטים עבור מה שנוטל חלקו של ע"ה בשעורים לכן אם חללו החטים והשעורים על מעות כדין מע"ש אז הוי כמין אחד ואמרינן ברירה [דאי בירשו מעות מאביהן פשיטא ולא משמע לשונו] וזה שנקטה התוספתא לשון אלא אומר לו ולא אבל אומר לו דהיא עצה לחללם ולומר כך. כנ"ל פירוש התוספתא. וא"כ תמוה איך נימא דהוברר הדבר שהמעות של חיטין הוא של ע"ה כיון דאמרת דע"כ היה להחבר חלק בחטים א"כ המעות של החיטים ג"כ הוי שלו והוי מוסר מעות מע"ש לע"ה דאסור. [רבינו שם] וצריך מובן, ועל כרחין כמו דפרישית דגם בשני מינים אמרינן ברירה אלא דע"כ בשעת חלוקה חזינן דעומד לחלוק חצי בחטין כמו בשעורים ולכן אמרינן דהוי כאילו היו קנוים באותו זמן להשני מן האיש שנטלם בחלקו אח"כ וכאן בשעת החלוקה הוי מין אחד מעות ואמרינן ברירה לגמרי ולמפרע הוי שלו ודו"ק.

ולזה כיון הירושלמי שם בדמאי בהביאו ברייתא ישראל וגוי שקנו ביתו של גוי והיה שם יין נסך ועו"ג ומעות כו' א"ר יוחנן לא סוף דבר יין נסך וע"ז ומעות דהוו שני מינים ולא מהני ברירה כמוש"ב אלא אפילו היו שם שני צלמין אחד עשוי כמין דלופקי ואחד שאינו עשוי כמין דלופקי [דביה איכא למיחש שנעבד לעו"ג] לא יאמר לו טול אתה את שאינו עשוי כמין דלופקי ואני נוטל העשוי כמין דלופקי פירוש דאע"ג דמין אחד הוי כיון דבזה ליכא למיחש שנעבד לעו"ג ובזה איכא למיחש הוי כשני מינים דכיון דאסור שמא נעבד הוי כמין אחר דכל דאיכא קפידא בחלוקה הוי כשני מינים דחזינן בשעת חלוקה כאלו מכר לו חלקו בשאינו עשוי כמין דלופקי עבור חלקו בהעשוי כמין דלופקי וחליפי צלמי עו"ג קא שקיל, וע"ז א"ר זעירא ויאות אלו חבר וע"ה שירשו את אביהן ע"ה והיו שם פירות מוכשרין ופירות שאינן מוכשרין שמא אומר לו טול אתה את המוכשרין ואני נוטל את שאינן מוכשרין אע"ג דמין אחד הוא מ"מ כיון דהמוכשרין טמאים בטומאת ע"ה מיחזי כמחליף חלקו במוכשרין עבור שנוטל חלקו באין מוכשרין וכמוכר פירות טמאין לע"ה ומסיק לבסוף דבגר עד שלא באת לידו הקילו הואיל וירושת הגר מדבריהם וכמו דמסיק בבלי בקדושין ואכמ"ל.

ובזה א"ש מה שפסק רבינו בכ"מ דמדרבנן יש ברירה ובחלקו ישראל וגוי בשדה בסוריא פסק רבינו בהלכות תרומות פ"א הלכה כ"א דיש ברירה וכן בכמה דוכתי ולא חילק דבשני מינים אין ברירה והא חזינא בדמאי דבשני מינים אין ברירה אפילו בדרבנן וע"כ כדפרישית ודו"ק.

ודע דהא דאמר' גמרא ביצה ל"ז: מאי הוי עלה ר' הושעיא אמר יש ברירה ור' יוחנן אמר אין ברירה, אע"ג דמפיק לה מ"מ בגמרא ירושלמי מסכת דמאי מתניא כן. וז"ל פרק ו' דדמאי על פלוגתא דרבי ורשב"ג בישראל וגוי שקנו שדה בסוריא יעו"ש א"ר הושעיא הדא דתימא שקנו ע"מ שלא לחלוק אבל אם קנו ע"מ לחלוק אף ר' מודה לרשב"ג שזה חלק מגיע לו משעה ראשונה [דבקנו ע"מ לחלוק ועמד הדבר להתברר כו"ע מודו דבדרבנן יש ברירה] א"ר יסא מיליהון דרבנן פליגן דמר ר' אבוה בשם ריו"ח כו' מחלוקת ר' ורשב"ג האחין השותפין לא לחלוק הן [דסבר דאפילו בעומד לחלוק ועומד הדבר להתברר מ"מ לרבי אין ברירה] וזהו כמו דמסיק בבלי לר' הושעי' דבדרבנן יש ברירה, אלא דירושלמי אמר דוקא בעומדין לחלוק סבר יש ברירה, אבל בנשתתפו שלא לחלוק אפילו בדרבנן אין ברירה. והא דפריך בגמרא מהמת בבית ולו פתחים הרבה היינו אף שלא חשב עליו מ"מ חשב להוציאו בפתח אחד והוי כמו בשותפין שנשתתפו ע"מ לחלוק ומש"ה מוכרח לחלק בין דרבנן למידי דאורייתא. ועיין בעירובין בסוגיא דאיו כל הנהו מילי דבדרבנן יש ברירה מיירי בכה"ג דעומד להתבר היינו שדעתו לברר. ורבינו סתם דבסוריא בכל גווני יש ברירה משום דר' יוחנן לא מחלק כלל בין ע"מ לחלוק ובין ע"מ שלא לחלוק וכמו דאמר בירושלמי אע"ג דבמה דהירושלמי משוה מילי דרבנן לדאורייתא לא קיי"ל כוותיה ותלמודין פסיק כ"ר הושעיא דבדרבנן יש ברירה בזה קיי"ל כרבנן דפליגי עליה דלא מפלגי ודו"ק בזה.

והא דאמר רב חבית מותרת ובהמה אסורה לשיטת הירושלמי אתי שפיר, דאמר תמן א"ר יונה אר"י אמר ר' יוחנן מה פליגין כשחלקו שדה בקמתה, אבל אם חלקו עמרים אף רשב"ג מודה שכל קלח של שותפות כו' בקוצר כמו שהוא ומניח לפניו וטעמא כיון דנשתנה הדבר שהיה בשותפות שניהם כשהי' מחובר וחלקוה בשהיא תלושה אין לומר ברירה שזה החלק היה שלו מעיקרא כן הכא שמקודם היתה הבהמה בחיים לשניהם וחלקוה לאברים איך נאמר ברירה שזה היה חלקו של פלוני. ומדקא אמר הגמרא טעמא דינקי מהדדי מוכח דלא ס"ל להך דירושלמי לכן פסק רבינו דבסוריא אפילו חלקו בגדיש יש ברירה וכדמוכח בתלמודין, וכן בירושלמי פרק בכל מערבין הלכה ה', לענין תחומין בשותפין שעירבו זה לצפון וזה לדרום לענין בהמה שלהם אמר שחטוה רב אמר איברים

יונקים זה מזה כו' מודה רב בחבית שהיא חלקו משעה ראשונה וזה כשיטת בבלי ביצה יעו"ש ודלא כשיטת אמוראי דבני מערבא בירושלמי דדמאי כמו שביארנו ודו"ק.

ובפ"ב דב"מ ביאוש שלא מדעת פליגי אביי ורבא והנה אביי אמר לא הוי יאוש כו' דלכי ידע דנפל מיניה כו' מהשתא הוא דמייאש. ולכאורה תליא בהך דשקלינן וטרינן בש"ס אם יש ברירה או אין ברירה וראיתי להראב"ד בשיטה מקובצת שכתב ויש למבין להפליגו מענין ברירה. ואם כי לא זכינו לבינת נבונים אמנם החילוק מפורש בעירובין דף פ"ב וכל מי שקיבל עליו מבעו"י שמעת מינה אין ברירה דאי יש ברירה תגלי מילתא למפרע דמבעו"י הוה ניחא ליה אמר רב אשי הודיעוהו ולא הודיעוהו קתני ופירש"י לא הודיעוהו עד שחשיכה מאי ברירה איכא הא לא הוי ידע דאיכא עירוב דנימא דעתיה עליה עכ"ל הרי שאבנו ממעין התבונה דכה"ג דלא ידע כלל לא שייך לומר איגלאי ואתברר דדעתו מעיקרא עליה ופוק חזי הכא מאי דמייתי תלמודא גבי יאוש הא לא ידע דנפל מיניה, ובהכשר לא ידע ובתרומה לא ידע דתרום כלל ודו"ק.

ובאמת לא אשכחן במידי דתלוי ברצון בלא מעשה דהיכא דלא ידע כלל אמרינן ברירה למפרע על מלתא דלא ידע מעיקרא רק זה צ"ב התקדשי ע"מ שירצה אבא כו' דמקודשת מטעם דאמרינן ברירה אע"ג שלא נודע לו עדנה בשעת ביאתו עלי' ענין הקדושין כלל אמנם תמן מילי אוחרי דבאמת לא תליא הקדושין כלל ברצון אבא דמצי להיות קדושין בלא רצונו אלא שהם תלו הדבר ברצונו א"כ העדר ידיעתו כעת אינה מעלה ומוריד כלל וכמו שאילו היה יודע אלא שלא רצה ואח"כ היה רוצה היינו שאמר הן היתה מקודשת דאמרינן ברירה ושדינן מעשה הקדושין על רצונו שהוברר אח"כ כן שדינן על ברור רצונו אף שלא ידע עדיין כלל מהקדושין לא כן בהנך מילי דעירוב וכל מילי דסוגי' ב"מ שם דתליא ברצונו בהכרח או בידיעתו להכי כ"ז שלא נודע לו כלל לא שייך ברירה ודו"ק.

הלכה ט

יש מי שאומר.

כתב הראב"ד ז"ל בירושלמי מחלוקת אמוראים.

פירוש דבריו, דתלוי בפלוגתא דמייתי בבלי יומא דף ס"ב המפריש פסחו ואבד איזה שירצה מהן יקריב ר' יוסי אומר מצוה בראשון כו' ובירושלמי פרק מי שהיה טמא אית תנא תני מצוה בראשון כו' מצוה להקריב את השני והוה"ד כאן ולפ"ז כוון דסתרי פסקי רבינו ויעוי' דברי הכסף משנה והמפרשים בפרק ד' מהל' ק"פ יעוי"ש.

הלכה י

הנותן חצי שקל לחבירו כו' אם נתרמה התרומה מעל השוקל כו'.

הנה במעילה דף י"ט פליגי ר' יהודא ור"ש במוציא מעות הקדש לצורך הקדש אחר כגון לקח בהן קיני זבין כו' דר"ש אמר כיון שהוציא מעל ור' יהודא אמר עד שיזרוק הדם ורש"י פירש דרך רחוק דר"י סבר דחייב באחריות עד זריקת דמן ור"ש פליג וזה תמהון גדול לומר דמחוסר כפרה אינו חייב באחריות אלא עד שיביאנו לעזרה, הא אף אם נשחט שלא לשמו חייב באחריות להביא אחר כל כמה דלא נתכפר גברא ועד כאן לא שמענו רק גבי בכורים דמשהביאן להר הבית נפטר מאחריותן אבל לא בנדרים וכ"ש בקרבנות דמתכפר בהן [ועיין ספרי פ' ראה פסקא ע"ז לענין נדרים מחלוקת ר"י ורבנן] ותו דרבינו פסק מהתוספתא דאם מנחות ונסכים שאין בהן זריקת דמים כלל הביא ממעות אלו לא מעל לפי שאין כאן זריקת דם כלל יעוין בהלכות מעילה פרק ו'. ולכן ברור דלא שייך כאן לענין אחריות. אלא דמעילה לא שמענו רק במוציא מעות הקדש לצורך חול, אבל הוציא לצורך הקדש אין זה מעילה אלא דאם נזרק הדם דאז נקרא על שמו אז יצאו המעות כל מקום שהן לחולין, ור"ש סבר דמוציא לצורך הקדש הוי מעילה כמו אם הוציא לצורך עצמו ושפיר מעל, וכן כתב הרע"ב על משנתינו דהשוקל שקלו מן ההקדש דאם נתרם וקרבה הבהמה אז נתחייב השוקל בקרבן מעילה כו' לפי שאין מעילה אלא מן ההקדש לחולין אבל מוציא מהקדש להקדש לא מעל וכו' וברור.

ודע דבתוספתא מנחות פרק ח' אין מביאין מנחות ונסכים כו' ממע"ש והקדש שנפדו. ואולי צ"ל שלא נפדו. ונראה לכאורה דתליא בפלוגתת הגירסאות בתרומות פרק ששי בהך דאין משלמין אם אכל תרומה ממע"ש והקדש שנפדו ומעשר ראשון שניטלה תרומתו דשם יש מחלוקת בין הירושלמי והתו"כ ויעוין בפי' הר"ש ובשנות אליהו בזה. וכפי הנראה דמשום דחוי קא אתי ולא נחשב כדבר שבידו דלא הוי דחוי כדאמרו בזבחים ל"ד משום דאינו עומד להפדות יעו"ש ויש להאריך בזה ואכ"מ. ושם מיירי דמביא מסולת מע"ש והקדש וכאן מיירי דמביא ממעות הקדש שלא נפדו ולכן קדשי שפיר להיקרב אף דלא יצא המעות לחולין עד שיזרוק הדם ודו"ק. ולפ"ז קשה טובא משנתינו דבלוקח בהמה אמר דוקא אם קרבה הבהמה מעל וכר"י דלא מעל משעה שהוציא מעות הקדש לרשות אחר אלא משנזרק דמו וברישא גבי שקל שקלו של חבירו עבור עצמו אמר דתיכף משנתרמה תרומה מעל וזה משיצא השקל לרשות אחר וכר' שמעון ועיין בפי' הרע"ב שנדחק לפרש רישא ג"כ כשקרבה בהמה וכולה כר"י וזה דחוק טובא. והנה בירושלמי אמר וקשיא. אילו הגונב עולתו של חבירו ושחט' סתם לא לשם

בעלים הראשונים מכפרת [פירוש, ואמאי אמר בשנתרמה התרומה אח"ז מעל הא עלה לשם בעלים ראשונים ועיין ב"ק ע"ו] א"ר יודן תיפתר במסויים ושל בית ר"ג שהי' מתכוין ותורמו לשמו [פירוש, דהאיש המביא שקל חבירו ע"י עצמו הוא אדם מסויים שהתורם מתכוין להרים לשמו] וחש לומר שמא לשיריים הן נופלים ויש מעילה בשיריים, אלא כר"מ דאמר מועלין בשירים. [פירוש, שמא אילו חבירו שהשקל שלו אם שקל בעדו הי' נופל זה השקל לשיריים ונמצא דלא מעל במעות שיריים] ומשני עוד היא במסויים של בית ר"ג שהיה מתכוין ודוחפו בקופה. נמצא דהי' השקל ודאי נופל לקופה כן היא הגירסא לפי הגר"א, ובגירסא שלנו נתחלף בדפוס והכוונה שהאיש שהשקל שלו ודאי. היה דוחפו לתוך הקופה דפלוני היה משל בית ר"ג שהתורמו מפילו לתוך הקופה והאיש המביאו על עצמו הוא ג"כ מסויים שהתורם מתכוין להרים לשמו ולכן שפיר מעל משנתרמה התרומה וזה אמת בכונת הירושלמי. אבל הוא דרך רחוק במשנתינו.

לכן המתבונן בדברי רבינו כאן ובהלכות מעילה יראה כי מפרש פירוש אחר וזה הוא. דאין המכוון שהביא שקל ונתרמה התרומה אחר הבאת שקלו אלא דפירוש אחר הוא. שרבינו פסק לעיל פ"ב הלכה ט' שמתכוין לתרום על הגבוי ועל העתיד לגבות ולכך בנאנס מן השליח בדרך אחר שנתרם דכיון דהיה ביד השליח הרי כבר נתרמה על בני העיר תו פטורין בני העיר מלשלם שקליהן כן הכא, אם שלח שקלו ע"י חבירו ובתוך כך נתרמה התרומה דאז כבר נתרם על השוקל ששלח שקלו ולו יהא דנאבד אח"ז או נאנס כבר נפטר פלוני המשלח מלשלם שקלו וא"כ השקל שייך לרשות הקדש ופסידא דיליה הוא דהקדש קא פסיד שקל של המשלח, ונמצא דהי' השקל שייך להקדש והציל עצמו בממון של הקדש שלא ימשכננו ההקדש ולהכי מעל שנהנה ממעות הקדש, ומתורת נהנה מעל לא משום הוצאה מרשות הקדש דלא עייל עדיין לרשות חול וכיון דמרשות הקדש לרשות הקדש מפיק אין כאן מעילה דהוצאת רשות שלא נתרמה התרומה ולא נלקחה עדיין הבהמה ומי יודע ששקל של המשלח אילו שקל בעצמו הי' נופל תוך הקופה וכדפריך ירושלמי, אלא מעילה דהנאה איכא שאין ממשכנין אותו וזה הא נהנה משקל שהיה שייך להקדש, אבל בלא נתרמה התרומה דעדיין חייב חבירו בשקל להקדש דכיון דאינו עומד לגבות דהשליח שקל אותו ע"י עצמו הוי כאילו נאבד קודם שתורם וחייב המשלח לשקול אחרינא ואיהו קא תבע להשליח נמצא דהשליח לא נהנה כלום דחבירו המשלח יתבענו ויצא מתביעת הקדש את שקלו ויפול בתביעת חבירו התובעו לכן לא מעל ודו"ק. והא דבשוקל ממעות הקדש לא נאמר דכיון דנתן ללשכה תו אין ממשכנין אותו ונמעול. דזה אינו. דהא כל כמה דמונח השקל הוא של הקדש ועדיין

חייב הוא השקל, אלא כי נתרמה התרומה ונלקחה הבהמה אז נלקחה לשמו דלוקחין לכל מי שנתן דמים ללשכה, אבל ברישא דשקל הוא ולקופה אזיל וללשכה יהיב א"כ שפיר איהו מעיל בהנאה והשקל נשאר שקל כמו שהי' ויעוין בפירוש המשנה לרבינו. ומפרש רבינו דלמסקנת הירושלמי דמפרש מה נהנה אר"א בשם רבנן דתמן מכיון שראוי למשכן ולא משכנו נעשה כמו שנהנה נדחה כל הפלפול הקודם. והא דרמי סיפא לרישא. וטעמו אינו משום מעילה דהוצאה אלא משום מעילה דהנאה. דלוקח ממעות הקדש וכיון שהניח אות' בלשכה מתוך שלא מעל הרי יש זכות לבדק הבית או לשאר הקדש מה שהוא בלשכה וכמו נתערבו חיטין שלו בחיטין של חבירו דשילהי ביצה א"כ כל היכא דמונח הרי אית חולקא לאותו הקדש במעות הלשכה לפ"ז לא נפטר המביאו על חשבון שקלו מתביעת השקל, אבל בנתרמה התרומה הרי שקל הוא ולקרבנות צבור עומד ולשם שקל הביאו לכן מעל אהנאה דלא יתבעו אותו ולא ימשכנו אותו. וזה דוקא כשנתרמה התרומה טרם שהביא שקל זה ללשכה דנמצא שהיה עומד להגבות אז ונתרם על חבירו, אבל כי לא נתרמה התרומה קודם שהביא שקל זה ואישתכח דכיון דמביאו בעד עצמו הרי אינו עומד להגבות שקל של המשלח והוי כאילו נאבד השקל טרם שהגיע ללשכה א"כ לא נתרם על המשלח וחייב המשלח לחזור ולתת שקל אחר ויתבע את השליח לשלם שקלו ומאי נהנה כיון שניצול מתביעת הקדש וגזבר ונפל אל תביעת חבירו ולא נהנה כלום. ומעילה דהוצאה מרשות אין כאן כל זמן שלא נקרבה בהמה ולא נזרק דמה דלצורכי הקדש יהיב ליה, ורק כי נלקחה בהמה ונקרבה הוי כלוקח בעדו בהמה והקריבה דאם נזרק הדם מעל ודברי רבינו בפירושו בנויים על יסוד דבריו בהלכה ט' וזה המכוון האמתי בדבריו. סוף דבר בין לפירוש רבינו בין לפירוש הרע"ב נתברר מהך משנה דשקלים דסברא כר' יהודא דהמוציא מעות הקדש לצורך הקדש לא מעל עד שיזרק הדם, ואם שקל שקלו ממעות הקדש לא מעל עד שיקח בהמה ותקרב למזבח ודו"ק.

ולפ"ז א"ש שמועה אחת בקדושין דשקיל וטרי הגמרא טובא במשנה דבהמה שנמצאת בירושלים כו' נקיבות זבחי שלמים זכרים עולות ופריך שמא שלמים הן ומוקי לה כר' מאיר דהקדש במזיד מתחלל אפילו קדוה"ג ופריך אימור דשמעת ליה בקדשי קדשים פירוש דממונא דהקדש הוי וכי מעל במזיד הוי גוזל ממון הקדש ומעיל אבל קדשים קלים דעדיין ליכא חיוב אשם מעילה משום דלאו קדשי ה' נינהו וטרם שנזרק דמן לא זכי גבוה באימוריהן ואיך יצאו מרשות הקדש במזיד במה דמתכוין להוציא מרשות גבוה, הוי כמתכוין לגזול ממון הדיוט ולקנות לעצמו דלא עשה כלום ומשני דאמר רב חמא

בר"ע אמר ר' יוסי ב"ח דמתחללים כו'. ותמהו רבנן בתוספות דמנא ליה דקדשים קלים מתחללין דאימור מביא בהמה אחרת ואומר אם זו עולה אני גוזלה וזו עולה תחתיה כדמוקי בבא לחוב בדמיהן ואם היא קדשים קלים כגון שלמים היא עצמה תקרב שלמים ואחרת הויא עולת נדבה כו' ולפ"ז א"ש דאם תאמר דאינו גוזל את הבהמה הנמצאת ואינו נוטל לעצמו דהא אסור ליהנות ממנה ולהשתמש בה כלל דאימור שלמים הן ובהמת שלמים ג"כ לא נהנין מן התורה אף דליכא חיוב קרבן אשם וחומש וכמוש"כ תוס' מעילה י"ב ד"ה חלב המוקדשין אלא דאם היא עולה גוזלה ומוציאה במכוון מרשות גבוה להקריבה לצורך שלמים א"כ לא עדיף מעילה במזיד לר' מאיר ממעילה בשוגג לר' יהודא דאם מוציא מעות הקדש לרשות הקדש לא מעל עד שיזרק הדם דטעמא דר"מ דסבר דמעילה דהוצאה מרשות אינה אלא במזיד דאם רוצה לגוזלו יקנהו בזה שמחזיקו לצורך עצמו וכמו שביארו שם דף נ"ג בתוספות ד"ה אף במכר וזה אינו אלא בגוזלו לצורך עצמו אבל כאן דלרשות הקדש קא מפיק תו לא מעיל ואי דכיון שנזרק הדם הרי מעל ואז יצא לחולין הא אשתכח דנשחט ונתקבל הדם בפסול דלשם עולה נשחט ולאחר שחיטה ודאי לא נפיק ע"י מעילה מרשות גבוה ואין עולה יכולה להיות שלמים כיון דסכין מקדש לי' לדם ותו לא מיפרק אפילו ע"י מום כ"ש דלא נפיק ע"י שמתכוין לגזול מיד הקדש. ובזה כתב הרשב"א בחידושי ביצה בהא דמקיש סוכה לחגיגה דנאמר דלמ"ד קדוה"ג פקעה בכדי דסוכה ג"כ תפקע וכי מפרישה על יום אחד תשתרי בהנייה וצ"ל דאיתקוש לחגיגה ממש. דכיון דחגיגה לאחר שחיטה תו לא נפקע מן ההקדש וכמו דאמרו בסוטה פרק ב' דסכין מקדש לי' לדם. ולכן מוכרח הגמרא לאוקמי הך דשקלים דשלמים ג"כ נפקעין ע"י מעילה במזיד ועדיפא משוגג לר' יהודא דשלמים לא נפקעו לחולין וכדאמר בפרק כל שעה כ"ז וא"כ מתכוין להוציא מרשות הקדש לצורך עצמו וליהנות ממנה ושפיר הוי מעילה ומפיק לחולין. והא דבנזרק הדם מעל היינו משום שלקח ממעות הקדש בהמה דכיון שנזרק הדם יצאו המעות כל מקום שהן לחולין וזה תירוץ נכון בסוגיא דאם נאמר דמקריב אותה לצורך שלמים הרי תו לא יצא לחולין במה שמתכוין לגזול אותה מהקדש עולה לקדושת שלמים ודו"ק. וכן הוא בירושלמי ר' הושעיא כו' בבא בדמיהן שנו כיצד הוא עושה מוציאן לחולין, וחוזר ועושה אותן עולות הרי דרק לחולין בעי להתכוין ולהוציאן ובזה נפקע מעליהן קדושת שלמים ועיין גירסת הגר"א.

ואגב אבאר דבור תוספות אחד שם בסוגיא ד"ה ודלמא אשם הוא וא"ת ויתנה כו' ואי משום סמיכה דשלמים טעונין סמיכה ואשם אין טעון סמיכה פירוש דאשם טעון

סמיכה ומשנה ערוכה היא בפרק שתי מדות כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה כו' אלא דבעינן וסמך ידו ולא יד שלוחו וכיון דבעלים ליכא כאן אין כאן מצות סמיכה ויעוי' בזה תוספות סוף בכורות ד"ה והא דתניא רק הכי כיונו רבנן דאי תאמר דהמקשה רוצה לפרש משנתינו כר' יוסי הגלילי דשלמים ממון בעלים הוי ומצי אדם למכור בהמת שלמים לחבירו כמו דאמרו בפרק האשה בפסחים א"כ כמו דמצי למכור כן מצי להפקיר וכי נאבד מיני' דבעלים אתייאושי מייאש ואישתכח דהוי קרבן של המוצא ולשמו קא מקריב ואשתכח דטעון סמיכה אבל אי אשם הוי וקדשי קדשים נינהו הוי של בעלים לכפרתו בכל מקום שהוא ובעלים אין כאן דלסמוך והמוצא אינש אחרינא הוי ולא מצי לסמוך לעבוד בקדשים וכמו דאמרו פרק אין דורשין ט"ז דהא ודאי דיאוש דאבידה הוי כמכר וכשם שמצי למכור שלמיו לחבירו כן זכי המוצא באבידתו ע"י יאוש במקום שהרבים מצויין שם והוי של המוצא בקדשים קלים אם ממון בעלים הוא ושפיר אמרו בתוספות דאי משום דרוצה לאוקמה כריה"ג דממון בעלים נינהו והמוצא זכי בה ע"י יאוש הא סמיכה לא מעכבא ויעוי' דברי רבינו בפי' המשנה בשקלים דברים נמרצים. וזה אין לומר דיהנה כך אם הנמצא שלמים תהא זו שלמים תחתיו ויסמוך עליה ואח"ז יאמר אם אשם הוא הנמצא יהא עכשיו אשם ונמצא דמעיקרא הי' הוא חולין ובעודו חולין סמך עליו זה אינו. דאסור להכניס חולין לעזרה. ודוקא כי לא עביד כעין עבודה מותר להביאו לעזרה וכמו דפירשו רבנן בתוספות ריש פרק אלו דברים בהא דאמרו מביאה כשהיא חולין לעזרה ומקדישה כו' אבל כי סמיך עליה הלא ודאי הוי עביד עבודה בקדשים בבהמת חולין בעזרה ואסור ומשום ספק דשמא מביא חולין בעזרה אמרו דלא מצי נותנה במנחות דף פ"א גבי תודה שנתערבה בתמורתה ושם דף ק"ו ופשוט. ודברי התוספות מדוקדקים בס"ד.

וכן הגוזל או הגונב חצי שקל [פירוש מן השולחני, שהוא עדיין חולין] **ושקלו יצא והוא חייב לשלם לבעלים שנים** [בגנב] **או להוסיף חומש** [בגוזל ונשבע לו דבעי להוסיף חומש לבעלים. ופשוט].

ולשון כזה בהל' תרומות פרק י' הלכה כ"ז עיי"ש.

פרק ד

הלכה ב

אבל פר העלם כו'.

נ"ב פלוגתא דר"י ור"ש בהוריות ג' ובמנחות דף נ"ב וכר"י דהלכה כוותי' נגד ר"ש ועיין רש"י שם ד"ה הי דאחריתי.

פרוכות של היכל תחת בנין עשויות ואינן באין מתרומת הלשכה אלא מקדשי בה"ב.

דבר זה מפורש בגמרא דכתובות דבאין מקדשי בה"ב הואיל והן תחת הבנין. אולם גמרא דילן אזלא לטעמיה דסברה דהלשכות והעזרות באין מקדשי בה"ב א"כ הפרוכת כבנין דמו אבל רבינו דפסק לקמן בהלכה ח' ההיכל והעזרות נעשין משירי הלשכה וכהירושלמי דשקלים א"כ כמו שהבנין היה בא משירי הלשכה כן הפרוכת שתחת הבנין ואמאי באין מקדשי בה"ב וכן קשה קושיא זו בירושלמי דבפרק ד' אמר ר' חונא מתרומת בדק הבית רב הונא עביד ליה כבנין ואולי דכונתו על פרוכת הפנימית וכמבואר יומא נ"א דמספקא להו אם קדוש בקדושת פנים והוא קודש הקדשים ובא מקדשי בה"ב או דכונתו דאף משירי הלשכה הן באין אבל מקדשי בה"ב ודאי הן באין וצ"ב עוד.

המנורה וכלי שרת מצותן שיבואו ממותר הנסכים כו'.

נ"ב מפורש בתוספתא מנחות פרק ט' מנורה וכלי שרת מצותן להביא ממותר נסכים. אין להן יביאו מתרומת הלשכה.

הלכה ה

ושתי הלחם.

נ"ב וכן הפועלים הנוטלים כלאים מן השדות נוטלין שכרן מן תרומת הלשכה מועד קטן דף ו'.

הלכה י

מוציאין את הראוי להם מקדשי בה"ב.

נ"ב אולי זהו טעמא דר' שמעון דסבר בסוף פ"ק דתמורה דקדשי בה"ב איקרו קרבן ה' משום דמוציאין מהם לקרבנות צבור יעוי' היטב ובמש"כ פ"ד מהלכות תמורה יעוי"ש.